

ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನ

ಪಿ. ಎಸ್. ಮಂಗಳಮ್ಮ

ಹಿಂದೂಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು ಅಸಂಖ್ಯ. ದೈನಂದಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿರುವ, ಅನೇಕ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಶೇಷ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜನಮನಗಳನ್ನು ಬೆಸೆಯುವ ಈ ಆಚರಣೆಗಳು ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಬೇರೂರಿಸುವ ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ಲೇಖಕಿ ಮೈಸೂರು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಶ್ರಮದ ಭಕ್ತರು. ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಅವರು ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

‘ಮಾನವ ಜನ್ಮ ದೊಡ್ಡದು, ಹಾನಿ ಮಾಡಲಿಬೇಡಿ ಹುಚ್ಚಪ್ಪಗಳಿರಾ’ ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ ದಾಸವರೇಣ್ಯರು. ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದು? ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ಆನೆಯಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಇವೆ. ಬಲದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವನೇ ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ. ಹುಲಿ ಸಿಂಹ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿವೆ. ಯುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವನು ಎನ್ನೋಣವೇ? ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ. ನರಿಯ ಜಾಣತನ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಹೇಳಿ. ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದರೂ ಒಂದು ವಿಶೇಷತೆ ಇದೆ. ಅದೇ ಆಲೋಚನಾ ಶಕ್ತಿ! ಮಾತನಾಡುವ ಬಲ! ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಒಳಿತು-ಕೆಡಕುಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವರಿಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದೈವತ್ವಕ್ಕೇರಬಲ್ಲ. ಅದೇ ಮಾನವನ ದೊಡ್ಡತನ! ಅದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕು ಜೀವನದಲ್ಲಿ. ಸಾಧನೆಗೆ ಹಲವಾರು ಮಾರ್ಗಗಳಿವೆ - ‘ಈಸಬೇಕು ಇದ್ದು ಜೈಸಬೇಕು’.

ಪ್ರತಿ ಜೀವಿಯೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತದೆ ಅಂದರೆ ಬದುಕಿನ ಹೋರಾಟದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ! ಹಸಿವು, ನಿದ್ರೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಜೀವಿಯೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ಸಹಜ. ಮೃಗ, ಪಕ್ಷಿಗಳು ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಸಿಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದಲೇ ಹಸಿವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಪ್ರಕೃತಿಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ದೈಹಿಕ ಕಾಮನೆಯನ್ನೂ ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ, ವಂಶಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಸಂಗ್ರಹದ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾನವನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತು

ಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ, ಹೊರಗಿನ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಸುಖ ಅಶಾಶ್ವತ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ, ಶಾಂತಿ ಬೇಕಾದರೆ ತನ್ನೊಳಗೇ ಅರಸಬೇಕು. ತನ್ನ ತಾನರಿಯುವುದೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ. ವಿಶ್ವವನ್ನೆಲ್ಲ ಆವರಿಸಿರುವ ಅಗೋಚರ ಶಕ್ತಿಯ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಅರಿತು, ಅದರಡೆಗೆ ಸಾಗುವುದೇ ಮಾನವನ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕು. ಇದು ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕತೆ. ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದು ಧರ್ಮ-ಮಾರ್ಗ. ಕಾಯಕದಿಂದ ಕೈಲಾಸ ಕಾಣಬಹುದು. ಶಾಶ್ವತವಾದ ನೆಮ್ಮದಿಗಾಗಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ, ಕಠಿಣ ತಪಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಅರಿತವರು ನಮ್ಮ ಋಷಿ, ಮುನಿಗಳು. ಮೃಗ, ಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಮಾನವನು ದೈವತ್ವದಡೆಗೆ ಸಾಗುವ ಹಾದಿಯನ್ನು ಅವರು ಕಂಡರು. ಅದೇ ದರ್ಶನ! ಅವರೇ ದಾರ್ಶನಿಕರು! ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ತೊಳಲಾಡುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆ ತಾವು ಕಂಡ ಬೆಳಕಿನ ಹಾದಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಅರಿತದ್ದು ಏನು?

ದ್ವಂದ್ವತ್ವದಿನಾಚೆ ಶುಭ ಅಶುಭದಿಂದಾಚೆ |
ಇಂದ್ರಿಯ ಸ್ಪರ್ಶನದ ಸುಖ-ದುಃಖದಾಚೆ ||
ಸಂದಿಪ್ತದೊಂದು ದಶೆಯದು ನಿತ್ಯ ಸೌಖ್ಯದಶೆ |
ಎಂದುಮರಸದನು - ಮರುಳಮುನಿಯ ||

(ಮರುಳಮುನಿಯನ ಕಗ್ಗ, ೨೧)

ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆಯ ಬದುಕು ಈ ದೈವತ್ವದಡೆಗೆ ಸಾಗಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗದು. ಬದುಕನ್ನು ಒಂದು ರೀತಿ, ನೀತಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ

ಸಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಮಾರ್ಗವೇ ಧರ್ಮ! 'ಸತ್ಯಂ ವದ; ಧರ್ಮಂ ಚರ' ಹವಾಮಂತ್ರವಾಯಿತು. ನಡೆ-ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಇರಬೇಕು. ಧರ್ಮ ಎಂದರೆ 'ಒಳ್ಳೆಯವನಾಗು; ಒಳಿ ತನ್ನು ಮಾಡು.' ತನ್ನಂತೆ ಪರರ ಕಾಣುವ ಸುಲಭ ಮಾರ್ಗವಿದು. ಐಹಿಕ ಸುಖಭೋಗಗಳೊಡನೆ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿ ಸುವ ತಂತ್ರವೇ 'ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನ'. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆಗೆ ಅವಕಾಶ ವಿಲ್ಲ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ, 'ವಿವಾಹ-ಬಂಧನ'ದಿಂದ ದೈವತ್ತದೆಡೆಗೆ ಸಾಗುವ ಮಾರ್ಗವಿದು. ಕುಟುಂಬ ಜೀವನದಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿಯೂ ಸ್ವಸ್ಥ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ಕಡೆಗೂ ಗಮನ ಹರಿಸಿ, ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣದ ಗುರಿಯನ್ನೇ ಸಾಧಿಸುವ ಸೌಲಭ್ಯವೂ 'ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನ'ದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಆಯಿತು. 'ನ್ಯಾಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಸಂಸಾರ! ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಂತಾನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ; ಭೋಗ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಂಶೋದ್ಧಾರ; ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕತೆಗೆ ಸುಗಮ ಮಾರ್ಗ'. ಋಷಿಮುನಿಗಳು ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಗಳ ಮೂಲಕ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸಿ ಕೊಂಡು, ಜಗತ್ತಿಗೂ ಹಂಚಿದರು. ಇದೇ ಸನಾತನ ಧರ್ಮ! ಇದು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತರುವಂತಾದ್ದು. ಇದರ ಒಳತಿರುಳು 'ನೈತಿಕತೆ, ಮಾನವೀಯತೆ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ'. ಮುಪ್ಪರಿಗೊಂಡು ಸಾರ್ಥಕ ಜೀವನದ ಹಾದಿಗೆ ಬೆಳಕನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಗೃಹಸ್ಥಜೀವನ 'ಮಾನವನ ಬದುಕಿನ ಶಿಕ್ಷಣಶಾಲೆ'. ಇಲ್ಲಿ ಕಲಿ ಯುವುದಕ್ಕೂ ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ನಂತರದ ಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಸಹಕಾರಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಪಾರಂಪರಿಕ ಕಲಿಕೆಗೆ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನ ತಳಹದಿ ಇದ್ದಂತೆ. ಮನುಷ್ಯ ಸಂಘಜೀವಿ, ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಜಿ-ತಾತ, ಸತಿ-ಪತಿ, ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮ, ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಾಂಧವರ ಒಕ್ಕೂಟವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅವ ರವರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರರು. ಆದರೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರಿಗಳು. ಯಾರೂ ಅನಾಥರಲ್ಲ. ಪರಸ್ಪರ ಹಿತ್ಯೆಷಿಗಳು. ಪ್ರೀತಿ, ಸ್ನೇಹ, ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳ ಆಗರ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಜೀವನ ವಿಷಯಗಳಾದ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ, ದಯೆ, ಗೌರವ, ಆದರ, ತ್ಯಾಗ, ಸೇವೆಗಳ ನೆಲೆ. ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ. ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮದ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಾನ ಗೃಹ. ಬದುಕಿನ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ದರು. ಬ್ರಹ್ಮ ಚರ್ಯ, ಗೃಹಸ್ಥ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಮತ್ತು ಸಂನ್ಯಾಸ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಶ್ರಮವೆಂದೇ ಕರೆದರು. ಆಶ್ರಮ ಎಂದಾಗ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ, ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ತಾಣ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಬದುಕೆಂದರೆ ಹೋರಾಟ! ನಾಲ್ಕೂ ಆಶ್ರಮಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಚರಣೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕಷ್ಟ-ಸುಖಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿಯೇ ಸಾಗಬೇಕು. ಗೃಹಸ್ಥಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಹೆಚ್ಚು. ಮಿಕ್ಕ ಮೂರು ಆಶ್ರಮ ಗಳಿಗೂ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನ ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭವಿದ್ದಂತೆ.

ಒಬ್ಬ ಗೃಹಸ್ಥ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಎದುರಿಗೆ ಒಬ್ಬರು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ

ಗೃಹಸ್ಥ ದೀರ್ಘದಂಡ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ, ಎದ್ದು ನಿಂತು ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ 'ತಮ್ಮ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪುನೀತನಾದೆ. ತಮ್ಮ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶ ದಿಂದ ಈ ನೆಲ ಪಾವನವಾಯಿತು. ತಾವು ಎಲ್ಲಿಂದ ದಯೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ? ಸಂಚಾರದ ಉದ್ದೇಶವೇನು? ಮುಂದಿನ ಪಯಣವೆತ್ತೆ?' ಎಂದು ಬಿಡುವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ಕೈಮುಗಿದು ಬಾಗಿ ನಿಂತ. ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತ 'ನಾನು ಅರಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಇಂದು ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕಿತು. ನೀನು ಧನ್ಯ' ಎಂದರು. ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿಯಾದ ಗೃಹಸ್ಥ, ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥವಾಗಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳತ್ತ ಮುಖಮಾಡಿ ನಿಂತ. ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಗಳು, "ಈ ವೈರಾಗ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಸಾಧನೆಗೆ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಗೃಹಸ್ಥರೇ ಕಾರಣ. ಮಾತಾ-ಪಿತೃಗಳು ಜನ್ಮದಾತರು. ಅವರ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಜೀವನ, ಸದ್ವ್ಯವಹಾರಗಳು ನನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ದಾರಿದೀಪವಾಯಿತು. ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಕ್ಕಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯದತ್ತ ಸಾಗಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಇಂದಿಗೂ ಗೃಹಸ್ಥರ ಆಶ್ರಯವಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಧನ್ಯರು. ಭಗವಂತನ ಆಶೀರ್ವಾದ ಅನಂತವಾಗಿರಲಿ" ಎಂದು ಹರಸುತ್ತಾ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದರು. ಸಾಧು-ಸಂತರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನ ಧನ್ಯತೆ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರ.

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಜೀವನ ಎಂದರೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾ ಜನೆಯ ಕಾಲ. ಹಿಂದೆ ಗುರುಕುಲಗಳಲ್ಲಿದ್ದು, ಅವರ ಆಶ್ರಯ ದಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ನ್ಯಾಯ, ನೀತಿ, ಧರ್ಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಹರಕೆ ಯೊಡನೆ ಮುಂದಿನ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಖಮಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಲೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಯ ಕಾಲ ವನ್ನು ಪೋಷಕರೂ, ಶಾಲೆಯ ಗುರುಗಳೂ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ರೂಪಿಸುವ ಹೊಣೆಗಾರರು ಎನ್ನಬಹುದು. ಕಲಿಕೆಯೇ ಗುರಿ. ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಅವರತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಸಿ ಅವರ ಬೇಕು-ಬೇಡಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ದಡ ಮುಟ್ಟಿಸುವವರು ಪೋಷಕರು ಅಥವಾ ಗೃಹಸ್ಥರು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮ ಚಾರಿಗಳ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಇವರೇ ಹೊಣೆ. ಕೆಲವರು ಜೀವನಪೂರ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ, ಇದು ವಿರಳ.

ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದುಡಿಯಲು ಆಶಕ್ತರಾದ ಹಿರಿಯರು ತಮ್ಮ ಉಳಿದ ಕಾಲವನ್ನು ಸದ್ವಿನಿಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಘಟ್ಟ ವಾನಪ್ರಸ್ಥ. ಇದರ ಗುರಿ ಏನೆಂದರೆ ತಾಯಿ, ತಂದೆಯರನ್ನು ಗೌರವ-ಆದರದಿಂದ ಸೇವಿಸುವುದು. ಗೃಹಸ್ಥರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯೇ ಅವರನ್ನು ಉಪಚರಿಸುವುದು, ಇಹ-ಪರಕ್ಕೆ ಸಾಧನೆ. ಹಿರಿಯರು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಅನುಭವವನ್ನೇ ಹಂಚುತ್ತಾ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು. ಆ ಮೂಲಕ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನೂ ಉಳಿಸುವುದು. ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು

ಬೀರುತ್ತದೆ. (ಇಂದಿನ ವೃದ್ಧಾಶ್ರಮಗಳು ಕಿರಿಯರ ಅನಾದರಣೆ ಯಿಂದ ತಲೆ ಎತ್ತಿವೆ. ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥರು ಇದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡ ಬಾರದು.) ಮಾನವೀಯ ಗುಣಗಳಾದ ಸೇವೆ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಗೃಹವನ್ನು ಆನಂದ ನಿಲಯವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸದವಕಾಶ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನದಲ್ಲಿದೆ. ಧನ್ಯತೆಗೆ ದಾರಿ ಉಂಟು.

ಜನನದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಮರಣದವರೆಗೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹದಿನಾರು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿ ಸಂಸ್ಕಾರವೂ ದೈವೀ ಭಾವನೆ ಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತರುವಂಥಾದ್ದು. ಅದರಲ್ಲಿ ವಿವಾಹವೂ ಒಂದು. ಗೃಹಸ್ಥಜೀವನ ಇಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭ. ಬದುಕಿನ ಬಂಡಿಗೆ ಎರಡು ಚಕ್ರಗಳಿದ್ದಂತೆ ಪತಿ-ಪತ್ನಿ ಯರಿಬ್ಬರೂ ಸಮಾನ ಹೊಣೆಗಾರರು. ದೈನಂದಿನ ಆಚರಣೆಗಳು ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸಾರ ಇಹ- ಪರಗಳೆರಡೂ ಸಾಧನೆಗೆ ಉತ್ತಮ ವೇದಿಕೆ. ವೈವಾಹಿಕ ಜೀವನ ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಬಂಧನವನ್ನೊಳಗೊಂಡದ್ದು, ಸುರಕ್ಷತೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಕೊಳೆಯೊಳಗಿದ್ದು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದಂತೆ. ಒಬ್ಬರಿ ಗೊಬ್ಬರಿಗೆ ಸಹಕಾರ. ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರವಿದೆ. ಸಹ ಬಾಳ್ವೆ ಯಿಂದ ಲಾಭವುಂಟು. ಈ ರೀತಿಯ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು ಹೇಗಿವೆ? ತಿಳಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದು. ಅಪರಾಧ ಕ್ಷಮಾಪಣ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ 'ಯದ್ಯತ್ ಕರೋಮಿ ತತ್ತದಖಿಲಂ ಶಂಭೋ ತವಾರಾಧನಂ' ಭಗವದರ್ಪಿತ. ಮುಂಜಾನೆ ಏಳುವುದರಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕೈಮುಗಿದು, ನಂತರ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ 'ಕರಾಗ್ರೇ ವಸತೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಕರಮಧ್ಯೇ ಸರಸ್ವತೀ, ಕರಮೂಲೇ ಸ್ಥಿತೇ ಗೌರೀ ಪ್ರಭಾತೇ ಕರದರ್ಶನಂ' 'ಭಗವಂತ ಕೈ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ದುಡಿ ಯೋಕಂತ!' ನಿಜ ಬದುಕಿಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ದುಡಿದು ಸಂಪಾ ದಿಸುವ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಸಿರಿ, ಸಂಪತ್ತು, ಅರಿವು, ಶಕ್ತಿ ಮೂರೂ ದೇವತೆ ಗಳು ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲು ಅವರಿಗೆ ನಮಿಸಿ, ಉಜ್ಜುವುದರಿಂದ ರಕ್ತ ಚಲನೆ ಸುಗಮವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಗಿ ಹಿಂದುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಇದರ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಇತರ ಧರ್ಮಗಳವರೂ ಅವರವರ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಸುಪ್ರಭಾತ ವನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವ ರೀತಿ ಇದೆ.

ದೈನಂದಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆ ಗೃಹಸ್ಥಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರ ಭಾತದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯಗಳೂ ದೈವೀ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿರು ವಂತೆ 'ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನ ಬದುಕಿಗೆ ಪಾಠಶಾಲೆ'. ಎದ್ದು ನಂತರ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ ಮೇಲೆ, ಪರಿಸರ ನೈರ್ಮಲ್ಯದತ್ತ ಗಮನ. ಮುಂಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು, ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಕಸಗುಡಿಸಿ, ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಸಾರಿಸಿ ರಂಗೋಲಿ ಹಾಕುವುದು. ಇದು ಸೂರ್ಯೋದಯದ ವೇಳೆ ಸೂರ್ಯನ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕಾಗಿ ಆಚರಿಸುವ ಕ್ರಮ. ರಂಗದಲ್ಲಿ ಶುಭಸೂಚಕ. ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುವುದುಂಟು. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕಲೆಯ ಉಳಿವು. ದೈವೀಭಾವನೆಯ ಆಚರಣೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಂಗಾಂಗಗಳ ವ್ಯಾಯಾಮವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಗಾದೆ ಇದೆ, 'ಅಂಗಗಳ ನೋಡಿದರೆ ಅಮ್ಮಕ್ಕನ ಚಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತೆ' ಅಂತ. ಸ್ವಸ್ಥ ಕುಟುಂಬದ ಲಕ್ಷಣ. ನಂತರ ಮನೆಯ ಒಳಗೂ ಕಸ ಗುಡಿಸಿ ಶುಚಿಗೊಳಿಸುವುದು. ಕಸಗುಡಿಸದೇ ಇರುವುದು ದಾರಿ ದ್ವ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ. 'ಶನಿಕಸ' ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂಬ ನೀತಿ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ದೀಪ ಬೆಳಗುವುದು ವಿಶೇಷತೆ ಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಶುಭ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ದೀಪವನ್ನು ಬೆಳಗುವುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಬೆಳಗಾಗಿದ್ದು ದೀಪ ಹಚ್ಚುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಕೆಲವರು 'ನಂದಾದೀಪ' ದಿನಪೂರ್ತಿ ಬೆಳಗುವಂತೆ ಆಚರಿಸು ತ್ತಾರೆ. ದೀಪ ಜ್ಞಾನದ ಸಂಕೇತ. ಮನಸ್ಸಿನ ಅಜ್ಞಾನ ಹರಿದು ಅರಿವು ಮೂಡಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. 'ಶುಭಂ ಕರೋತಿ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಆರೋಗ್ಯಂ ಧನ ಸಂಪದಂ! ಶತ್ರುಬುದ್ಧಿ ವಿನಾಶಾಯ ದೀಪಂ ಜ್ಯೋತಿ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ' ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವಿರುವ, ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಗು ಜನಿಸಿದರೆ 'ಮನೆಗೆ ಬೆಳಕು' ಎಂದು ದೀಪ ಹಚ್ಚುತ್ತೇವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಮೃತನಾದಾಗಲೂ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ಇಡುತ್ತೇವೆ. ದೀಪ ಬೆಳಗು ವುದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ಮಂಗಳಕರವಾಗಿರಲಿ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಯಲ್ಲಿ ದೈವೀಕೃಪೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ಆಚರಣೆ ಇದು.

ನಮಸ್ಕಾರವೂ ಸಹ ಗೃಹಸ್ಥಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿರುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆ. ಹಿರಿಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವುದು, ಅವ ರಿಂದ ಅಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆಯುವುದು. ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ನಾವು ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ಮೊದಲು ಮನಸಾ ದೈವಕ್ಕೆ ನಮಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇದು ವಿನಯವನ್ನೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನೂ, ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಂತೂ

‘ನಮಸ್ಕಾರ’ ತನ್ನದೇ ಆದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವಾಗ ಅವರವರ ಕುಟುಂಬದ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ದೀರ್ಘದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ, ಮೋಣಕಾಲು ಮಡಚಿ ತಲೆಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಅಂತೂ ತಲೆ ಬಾಗುವುದು ಒಂದು ನೀತಿ, ಗೌರವ ಸೂಚಕ.

ಸ್ನಾನವೂ ಸಹ ಕೇವಲ ದೇಹವನ್ನು ಶುಚಿಗೊಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಸ್ನಾನದ ನೀರನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸುಲಭೋಪಾಯ ಗೃಹಸ್ಥಜೀವನದಲ್ಲಿದೆ. ನಮ್ಮ ಭಾರತದ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನದಿಗಳ ಸ್ಮರಣೆ (ಗಂಗೇ ಚ ಯಮುನೇ ಚೈವ ಗೋದಾವರಿ ಸರಸ್ವತಿ, ನರ್ಮದೇ ಸಿಂಧು ಕಾವೇರಿ ಜಲೇಽಪ್ಸಿ ಸನ್ನಿಧಿಂ ಕುರು) ಯಿಂದ ಜಲದೇವತೆಗೆ ನಮಿಸಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ರೂಢಿ ಇದೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇತರ ದುಷ್ಟಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲದಂತೆ ದೈವಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಶುದ್ಧರಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆ. ನಂತರ ದೇವರಿಗೆ ನಮಿಸಿ, ದೈನಂದಿನ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುವುದು ಕ್ರಮೇಣ ಇರುತ್ತದೆ. ದೇವರ ಪೂಜೆ ಗೃಹಸ್ಥಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಅವರವರ ಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ದೇವರು! ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಧರ್ಮ. ಘಂಟಾನಾದದಿಂದ ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚಾಟಿಸಿ, ದೇವರನ್ನು ಆವಾಹಿಸಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಪೂಜಿಸಿ, ಧೂಪ, ದೀಪ, ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಿ, ನಂತರ ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು. ಆಗ ಕುಟುಂಬದವರೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರುವುದುಂಟು. ತೀರ್ಥ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುವಾಗಲೂ ದೇಹಾರೋಗ್ಯ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ವಸ್ಥತೆಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ‘ಸಾಲಿಗ್ರಾಮಲಿಲಾವಾರಿ ಪಾಪಹಾರಿ ನಿಷೇವಿತೇ | ಆಜನ್ಮಕೃತಪಾಪಾನಾಂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ದಿನೇ ದಿನೇ’ ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥಸ್ವೀಕಾರ. ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಭಗವಂತ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೈವತ್ವದಡೆಗೆ ಸಾಗಲು ಸುಲಭೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ‘ಮನೆಯೇ ಮಂತ್ರಾಲಯ; ಮನವೇ ದೇವಾಲಯ’; ‘ಒಂದು ದಳ ಶ್ರೀತುಳಸಿ ಬಿಂದು ಗಂಗೋದಕವ ಇಂದಿರಾರಮಣಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವೆನ್ನಿ’. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ‘ಪತ್ರಂ, ಪುಷ್ಪಂ, ಫಲಂ, ತೋಯಂ’ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಪಿಸಿದರೆ ಸಾಕು. ತೃಪ್ತ ನಾಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅಭಯವಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆಡಂಬರದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಭಗವಂತನಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದು, ‘ಪ್ರಸಾದ’ವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಮೃತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವುದು ‘ಯಜ್ಞ’ವಿದ್ದಂತೆ. ದೇವರನ್ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಶುಚಿ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡುವುದು ಸರಿ. ಮಾಡಿದ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಮನೆಮಂದಿಯೆಲ್ಲರೂ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಎಲ್ಲರ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ, ಶುಚಿಯಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು, ಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಡುವುದು ಕರ್ತವ್ಯ. ಇದರ ಮೂಲಕ ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರವೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಗ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾಡುವ ಅಡಿಗೆ ಮೇಲೂ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ.

ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಬೋಧನೆ ಇದೆ. ಬಡಿಸುವಾಗಲೂ ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಬಡಿಸುವುದರಿಂದ ಉಪ್ಪು, ಸೊಪ್ಪೇ ಆದರೂ ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಉಂಡಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಘಟನೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಲಾರದೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಒಬ್ಬ ಸಾಧುಗಳು ಒಂದು ದಿನ ಒಂದು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ‘ಭವತಿ ಭಿಕ್ಷಾದೇಹಿ’ ಎಂದರು. ಗೃಹಿಣಿ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಂದಳು. ಆದರೆ ಸಾಧುಗಳು ‘ಅನ್ನ ಹಳಸಿದೆ, ಬೇಡ’ ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಅಂದು ಉಪವಾಸವೇ ಗತಿ ಅವರಿಗೆ. ಇತ್ತ ಗೃಹಿಣಿ ಸಾಧುಗಳ ವರ್ತನೆಗೆ ರೇಗಿ, ಕಟು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿದಳು. ನಂತರ ಯಜಮಾನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಡಿಸಿದಳು. ‘ಅನ್ನ ಹಳಸಿದೆ’ ಎಂದು ಊಟ ಮಾಡದೇ ಎದ್ದುಬಿಟ್ಟ. ಗೃಹಿಣಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಅಂದು ಬಿಸಿಯಾಗಿಯೇ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಆಮೇಲೆ ತಾನು ಊಟ ಮಾಡಲು ಕುಳಿತಳು. ಅನ್ನ ಬಾಯಿಗೆ ಇಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಳಸಿ ಹೋಗಿದೆ. ಸಾಧುಗಳನ್ನು ಬೈದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟುಕೊಂಡಳು.

ಮಾರನೇ ದಿನ ಸಾಧುಗಳ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು, ಅವರನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ‘ದಯಮಾಡಿ ಬನ್ನಿ, ಭಿಕ್ಷೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ’ ಎಂದಳು. ಸಾಧುಗಳು ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ನಿಂತರು. ಗೃಹಿಣಿ ಭಿಕ್ಷೆ ನೀಡಿದಳು. ತೃಪ್ತರಾಗಿ ಹೊರಡಲನು ವಾದರು. ಗೃಹಿಣಿ ಕೇಳಿದಳು “ಸ್ವಾಮಿ ನಿನ್ನ ಭಿಕ್ಷೆ ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ, ‘ಹಳಸಿದೆ’ ಎಂದಿರಲ್ಲಾ, ಅದು ಹೇಗೆ?” ಸಾಧುಗಳು “ತಾಯೀ, ನಿನ್ನೆ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಗ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇರಲಿಲ್ಲ” ಎಂದರು. ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ, ನಾವು ಮಾಡುವ ಅಡಿಗೆ ಕೇವಲ ದಿನಸಿಗಳಿಂದ ರುಚಿ ಆಗುವುದಲ್ಲ. ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ಪ್ರತಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ‘ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣ’ ಮಾಡಿದಾಗ ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ, ನೀತಿ, ಮಾನವತೆ, ದೈವತ್ವ ಎಲ್ಲವೂ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ. ಗೃಹಸ್ಥರ ಆಚರಣೆ ಬೋಧಪ್ರದವಾದದ್ದು. ಕಲಿಕೆ, ಕಲಿಸುವಿಕೆ, ಎರಡಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶ. ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮದ ಸೂತ್ರ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನದಲ್ಲಿದೆ. (ಮಹಾಭಾರತದ ಧರ್ಮವ್ಯಾಧ ಹಾಗೂ ಪತಿವ್ರತೆಯರ ಕತೆಗಳು)

ಸೂರ್ಯೋಪಾಸನೆಯ ಮೂಲಕ ಧ್ಯಾನ, ಮಂತ್ರಜಪ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಉತ್ತಮ ಆಚರಣೆ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ. ತ್ರಿಕಾಲ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಉಪನಯನ ಸಂಸ್ಕಾರದ ನಂತರ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಗೆ ಅರ್ಹತೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ವೇದಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗ/ಹುಡುಗಿಯ ರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಉಪನಯನ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇತ್ತು. ವೇದಾಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಇದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿತ್ತು. ಕ್ರಮೇಣ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಉಪನಯನ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮರೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಬೇರೆ ರೀತಿ

ಯಲ್ಲಿ ಅವರವರ ಮತಾನುಸಾರ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ. ನಿಯಮಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಡೆ ಪಕ್ಷ ೧೦-೧೫ ನಿಮಿಷಗಳಾದರೂ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ದೇಹ, ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಲಾಭ. ಒತ್ತಡಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗುವ ಅವಕಾಶ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಪರಿವ್ರಾಜಕರಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಮದ್ರಾಸಿ(ಚೆನ್ನೈ)ಗೆ ಬಂದಾಗ ತರುಣರ ತಂಡವೊಂದು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಶಿಷ್ಯರಾದರು. ಒಂದು ದಿನ ಒಬ್ಬ ತರುಣ, “ಸ್ವಾಮೀಜಿ, ಇಂದಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೇ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಬಿಡುವುದರಿಂದ ತಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲವೆ?” ಎಂದಾಗ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. “ನಮ್ಮ ಯುಷಿ, ಮುನಿಗಳು ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ತಾಳೆಯಿಂದ ನೆಲದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ನಡೆಯುವಷ್ಟೂ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ದಿನದಲ್ಲಿ

ದೀಪಾವಳಿ ಬೆಳಕಿನ ಹಬ್ಬ. ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸಸಂಹಾರ, ದುಡಿಮೆಯ ಫಲವಾದ ಸಿರಿದೇವತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪೂಜೆ, ಅಹಂಕಾರ ಮೆಟ್ಟುವ ತ್ಯಾಗ-ದಾನಗಳ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಸಾರುವ ಹಬ್ಬ. ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಬದುಕಿಗೆ ಆಧಾರವಾದ ದವಸ-ಧಾನ್ಯಗಳ ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬ. ಧಾನ್ಯರಾಶಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ, ಪಶುಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿಕ ವೃತ್ತಿ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವ ಸಂಭ್ರಮ.

ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳ ಕಾಲ ಬಿಡುವು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಈ ದೈನಂದಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಸಹಕಾರಿ” ಎಂದು. ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹೊತ್ತಾದರೂ ನಿಯಮಿತ ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಉಂಟಾಗುವುದು.

ಇನ್ನು ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಗಳು ಯಾವುವು?

ಹಬ್ಬಗಳು: ೩೬೫ ದಿನಗಳೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಯುಗಾದಿ, ದೀಪಾವಳಿ, ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಮುಖ್ಯವಾದವು. ಯುಗಾದಿ ವರ್ಷಾರಂಭ. ಕಷ್ಟ-ಸುಖಗಳ ಮಿಶ್ರವಾದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಳೆದದ್ದನ್ನು ಮರೆತು ಹೊಸ ವರುಷವನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವ ಶುಭದಿನ. ಮಾವು-ಬೇವಿನ ಹಸುರಿನ ತೋರಣದಿಂದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿ, ಬೇವು-ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ, ಮನೆ ಮಂದಿಯೆಲ್ಲ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು.

ಹರಿದಿನಗಳು: ಏಕಾದಶಿ, ಶಿವರಾತ್ರಿ, ರಾಮೋತ್ಸವ, ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿ, ಮಹಾತ್ಮರ ಜಯಂತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಉತ್ಸವಾಚರಣೆ. ದೇಹವೂ ಒಂದು ಯಂತ್ರ. ಇದನ್ನು ಸಮತೋಲನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದದ್ದು ಧರ್ಮ. ಆಹಾರಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಅಗತ್ಯ. ಉಪವಾಸ, ಜಾಗರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಆಚರಣೆಗಳು. ನಿರ್ಜಲ ಉಪವಾಸ ಅಥವಾ ಮಿತ ಆಹಾರಸೇವನೆ ಜೊತೆಗೆ ಭಗವನ್ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆ, ಭಜನೆ, ಹರಿಕಥೆ, ಪುರಾಣಶ್ರವಣ, ಸದ್ಗುಂಧಪಠಣ, ಸತ್ಸಂಗ, ಹಾಗೂ ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿಗದಿತ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿ, ತೃಪ್ತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಉಂಟು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಿರಿವಾಗಿ ದೇವಾಲಯ, ಭಕ್ತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಚರಿಸುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಕುಟುಂಬದವರೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರುವುದರಿಂದ, ಬೆಳೆಯುವ ಯುವಜನಾಂಗಕ್ಕೂ, ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಮಹಾತ್ಮರ ಜೀವನ ಪರಿಚಯಕ್ಕೆ ಸದಾವಕಾಶ. ಆಗಾಗ ಆಚರಿಸುವ ಸತ್ಸಂಗಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೆಂದರೆ, ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಸುಖಕ್ಕೇ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ, ಕಷ್ಟಗಳೂ ಜೊತೆಗೂಡಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಗೊಂದಲ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಸನ್ಮಾರ್ಗ. ಮಹಾತ್ಮರ ಜೀವನ ಪರಿಚಯದಿಂದ ಬದುಕನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೆಳಕಿನ ದಾರಿ.

ವ್ರತಗಳು: ಕಾಮ್ಯವ್ರತಗಳು, ಭಗವಂತನ ಆರಾಧನೆಯ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಬೇಡಿಕೆ (ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷ) ಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಆಚರಿಸುವುದು. ಅದರ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಡೆಯಿಲ್ಲ. ಬಂಧು, ಬಾಂಧವ, ಇಷ್ಟಮಿತ್ರರೊಡಗೂಡಿ ಆಚರಣೆ, ಪೂಜಾನಂತರ

ಪ್ರಸಾದ ವಿನಿಯೋಗ. ಪರಸ್ಪರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವಿಚಾರಣೆ, ಜೊತೆಗೆ ದುಡಿದದ್ದನ್ನು ದಾನ ಧರ್ಮಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಹಂಚಿಕೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿಗೇ ಫಲ ಸಮರ್ಪಣೆ. ಶರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲಕ ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥತೆ, ಸಮಾಜದ ಶುಭಚಿಂತನೆಗೆ ಅವಕಾಶ. (ಗಣೇಶಗೌರಿ, ವರಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇತ್ಯಾದಿ ವ್ರತಗಳು)

ದೇವಾಲಯ ದರ್ಶನ: ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ದರೂ, ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಉದ್ದೇಶ - ಅಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆಗಳ ಶುಭ ತರಂಗಗಳು, ವೇದಘೋಷಗಳ ಪವಿತ್ರನಾದ, ಭಗವಂತನ ಅಲಂಕಾರ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಗ್ರಾಮಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ (ಇಂದಿನ ವಾಕಿಂಗ್) ದೈವದರ್ಶನದೊಂದಿಗೆ ಪಾವಿತ್ರತೆ ಪಡೆದಿವೆ. ಕಲೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಮನೋರಂಜನೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶುಭಾಕಾಂಕ್ಷೆ, ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ, ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಶುಭಹಾರೈಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ದೇವಾಲಯ ವೇದಿಕೆ.

ಜಾತ್ರೆ, ರಥೋತ್ಸವ: ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳ ಜನರೂ ಒಗ್ಗೂಡುವ ಸಮಾರಂಭ, ಸಮಾನತೆಯ ಆಚರಣೆ, ಮನ ರಂಜನೆ, ವ್ಯಾಪಾರ-ವಹಿವಾಟು, ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಆನಂದದ ಪ್ರವಾಸ. ಜೊತೆಗೆ ದೈವೀ ಭಾವನೆ, ರಥೋತ್ಸವಗಳು ನಾವು ದೇವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಗೌರವ ಸಮಾರಂಭ. ಲೌಕಿಕ ಪಾರಲೌಕಿಕ ಬದುಕಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗ, ಸೇವೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಪುರಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಿಚಯ ಇಲ್ಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಹೌದು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ನೇಹ, ಸೌಹಾರ್ದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಯಾತ್ರೆ: 'ದೇಶ ಸುತ್ತು; ಕೋಶ ಓದು' ಆಡುಮಾತಿದು. ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗೆ ಅವಕಾಶ. ಕೂಪಮಂಡೂಕ ದಂತೆ ಬಾಳಾಗಬಾರದು. ವಿಶಾಲತೆ ಇರಬೇಕು. ಯಾತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ, ವಿವಿಧ ಜನ, ಜನಾಂಗಗಳ ಬದುಕು, ಕಲೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಧು-ಸಂತರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮುದ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪವಿತ್ರ ನದಿಗಳ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಕುಚಿತತೆಗೆ ಮುಕ್ತಿ; ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ದೇಹ ಶುದ್ಧಿಯ ಜೊತೆಗೆ ದಿವ್ಯತೆಯ ಅನುಭವ. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಮ ಉಂಟು. ಯಾತ್ರೆ ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ, ಸ್ವಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಯಾತ್ರೆಯ ಅನುಭವವನ್ನು ಬಂಧು, ಬಳಗದೊಡನೆ ಹಂಚಿ ಕೊಂಡು ಆನಂದಪಡುವುದು. ಯಾವುದೇ ಆಗಲಿ ಹಂಚಿದಾಗ ಆಗುವ ಆನಂದ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಕೇವಲ ಅನು

ಭವ ವೇದ್ಯ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಗಂಗಾ ಸಮಾರಾಧನೆ, ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದ ಹಂಚುವುದು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾತ್ರೆಯ ಪೂರ್ಣಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂಬ ಅನುಭಾವಿಕರ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಬದುಕು ಒಬ್ಬನಿಂದಲೇ ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹತ್ತಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಿಂದ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಬದಲಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಅರ್ಪಿಸಲೇಬೇಕು. ಅದನ್ನೇ ಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸುವುದು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ದೇವ, ಋಷಿ, ಪಿತೃ, ಆಚಾರ್ಯ, ಭೂಋಣಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತೀರಿಸುವ ಅವಕಾಶಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿವೆ. ಪಿತೃಋಣವನ್ನುವುದು ಆಯಾ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕ್ರಿಯೆ. ತಾನು ದುಡಿದಿದ್ದರಲ್ಲಿ ವಂಚನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕು. ಅವರವರ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಆಚರಣೆಗಳಿವೆ; ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಹಿರಿಯರ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳು, ಬೆಂಬಲವಿದ್ದಂತೆ. ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ನಡೆದುಬಂದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವುದು, ಕಿರಿಯರಿಗೆ ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ದೇಶ

ಕಾಲಾನುಸಾರ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗಬಹುದು. ವಂಶೋದ್ಧಾರ ದಿಂದ ಪರಂಪರೆಯ ಮುಂದುವರಿಕೆ. ಹಿರಿಯರ ಸ್ಮರಣೆ ನೈತಿಕ ಬೆಂಬಲ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ.

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುವಾಗಲೂ ಹಿರಿಯರ, ಮಹಾತ್ಮರ, ದೇವರ ಹೆಸರನ್ನೇ ಇಡುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಆ ಮೂಲಕ ಅವರ ಸ್ಮರಣೆ, ಗೌರವ ಸೂಚಿಸಲಾಗುವುದು. ದೇವರ ಸ್ಮರಣೆ ಯಿಂದ ಆಗುವ ಲಾಭಕ್ಕೆ ಅಜಾಮಿಳನ ಜೀವನವೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಗನ ಹೆಸರನ್ನು (ನಾರಾಯಣ) ಕರೆದದ್ದ ರಿಂದ ಸದ್ಗತಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಮಹಾತ್ಮರ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಬದುಕು ಹಸನಾಗುತ್ತದೆ.

ಜೀವನವನ್ನು ನದಿಗೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತೇವೆ. ನದಿಯ ಗುರಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವುದು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳ-ಕೊಳ್ಳ, ಗುಡ್ಡ- ಬೆಟ್ಟ ಏನೇ ಅಡ್ಡಬಂದರೂ ಇಳಿದು, ಧುಮುಕಿ ತನ್ನ ದಾರಿ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನು ಹರಿ ಯುವ ಮಾರ್ಗದ ಇಕ್ಕೆಲಗಳನ್ನು ಫಲವತ್ತಾಗಿ ಮಾಡಿ, ದಡ ದಲ್ಲಿರುವ ಗಿಡಮರಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತದೆ. 'ಬದುಕು-ಬದು ಕಲು ಬಿಡು' ಸೂತ್ರವದರದು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾನವ ಜನ್ಮ ಪಡೆದು, ಅಂತಿಮ ಗುರಿಯಾದ ಭಗವತ್ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ತಲಪುವ ವರೆಗೆ, ತಾನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿನಡೆದು, ಇತರರನ್ನು ಸಂತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿ, ಸಾಗುವುದೇ ಸಾರ್ಥಕ ಬದುಕು. ಗೃಹಸ್ಥಜೀವನದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವೆನ್ನಬಹುದು. ಮಾನವೀಯತೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ನಡತೆಯೇ ಅಧರ್ಮ. ಇದು ಬದುಕಿನ ಹಾನಿ ಮಾರ್ಗ. ಇದರತ್ತ ಸಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಸುವುದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು. ಪುರಂದರದಾಸರ ಜೀವನ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಪರಮಲೋಭಿಗಳಾಗಿದ್ದ ನವಕೋಟಿ ನಾರಾಯಣ ಶೀನಪ್ಪ ನಾಯಕರು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಾಗಿ ಯಾಚಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ

ನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಸವಕಲು ತಾಮ್ರದ ಕಾಸು! ಅದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶೀನಪ್ಪನಾಯಕರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬೇಡಿದಾಗ ಗೃಹಿಣಿ ಸತಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದ ತನ್ನ ತವರು ಮನೆಯ ಬಳುವಳಿಯಾದ ಮೂಗುಬಟ್ಟನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದಳು. ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುನಃ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ನಾಯಕರ ಬಳಿಗೆ ಆ ಒಡವೆಯನ್ನು ಗಿರವಿ ಇಡಲು ಬಂದಾಗ, ನಾಯಕರು ಜಾಗೃತ ರಾದರು. ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಒಡವೆ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದರು. 'ದೇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ' ತರುತ್ತೇನೆ ಎಂದವಳು, ಅನಾಥ ರಕ್ಷಕನ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕಳು. ಭಗವಂತ ರಕ್ಷಿಸಿದ! ಯಾವ ರೀತಿ? ತ್ಯಾಗದ ಮೂಲಕ. ಜಗತ್ತಿನ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವ ಸಂಪ ತ್ತನ್ನೂ ದಾನ ಮಾಡಿದರು. ಲೋಭತನದಿಂದ ಪತನದಡೆಗೆ ಜಾರುತ್ತಿದ್ದ ಪತಿಯನ್ನು ಮಾನವೀಯತೆಯಡೆಗೆ ನಡೆಸಿದಳು. ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟಲಾಯಿತು ಆಚರಣೆ! ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನ ದಲ್ಲಿ ಸತಿ-ಪತಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಹೊಣೆಗಾರರು. ಪ್ರತಿ ಕೆಲಸದ ಹಿಂದೆಯೂ ದೈವೀಭಾವನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚ ರಣೆಗಳೇ ಮನೆಯನ್ನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. 'ಆಚಾರವೇ ಸ್ವರ್ಗ; ಅನಾಚಾರವೇ ನರಕ'.

ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯಾಚಾರ್ಯರೆನಿಸಿದ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಾತೆ ಶಾರದಾದೇವಿಯವರ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನದಿಂದ ಸರಳವಾಗಿಯೂ, ಸುಲಭವಾಗಿಯೂ ಕಲಿಯಬಹುದಾದ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು ಜಗತ್ತೇ ಪೂಜ ನೀಯವೂ, ಆದರಣೀಯವನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಾಡು ವಂತೆ ಇವೆ. ಕರ್ಮ, ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು, ಶಿವಭಾವನೆಯಿಂದ ಜೀವಸೇವೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕವೇ ಪಡೆದು, ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನೈತಿಕತೆ, ಮಾನ ವೀಯತೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆ. ಅಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ರಹಸ್ಯ ಅಡಗಿದೆ. ❀

ವರಂ ಕಾರ್ಯಂ ಮೌನಂ ನ ಚ ವಚನಮುಕ್ತಂ ಯದನ್ಯತಂ
ವರಂ ಕ್ಲೈಬ್ಯಂ ಪುಂಸಾಂ ನ ಚ ಪರಕಲತ್ರಾಭಿಗಮನಮ್ |
ವರಂ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗೋ ನ ಚ ಪಿಶುನವಾದೇಷ್ಟಭಿರತಿಃ
ವರಂ ಭಿಕ್ಷಾಶಿತ್ವಂ ನ ಚ ಪರಧನಾಸ್ವಾದನಬಲಮ್ ||

'ಮೌನವಾಗಿದ್ದರೂ ಒಳ್ಳೆಯದೇ; ಆದರೆ ಸುಳ್ಳಾದ ಮಾತ ನ್ನಾಡುವುದು ಸಲ್ಲದು. ಪುರುಷನಿಗೆ ನಪುಂಸಕತ್ವವಾದರೂ ಉತ್ತಮ; ಆದರೆ ಪರಸ್ತ್ರೀ ಗಮನಸಲ್ಲದು. ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ವಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯದು; ಆದರೆ ಚಾಡಿ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಸಲ್ಲದು. ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿ ಹೊಟ್ಟೆಹೊರೆಯುವುದೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ; ಆದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಧನದ ಸವಿಯಿಂದ ಬರುವ ಬಲ ಮಾತ್ರ ಬೇಡ.'

— ಹಿತೋಪದೇಶ